

34630 - ئاللاھ ھەققىدە ئىشىنىشنىڭ مەنىسى

سوئال

مەن ئاللاھ ھەققىدە ھەقىقىي ئىشىنىشنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشنىڭ پەزىلەتلىرىنى كۆپ ئاڭلىدىم ۋە ئوقۇدۇم . ئەمدى سىلەر ماڭا ئاللاھ ھەققىدە ئىشىنىشنىڭ مەنىسىنى تەپسىلىي چۈشەندۈرۈپ قويساڭلار . ئۇنىڭدا ، مېنىڭ ھەقىقىي ئىشىنىشنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشۇمغا ھەمدە پەيغەمبىرىمىز (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنىڭ يولىغا مۇخالىپ ئىش قىلىپ قويۇشتىن ساقلىنىشىمغا ياردىمى بولۇپ قالار .

تەپسىلىي جاۋاب

مەدھىيە ئاللاھقا بولسۇن .

ئاللاھقا ئىشىنىش دىگەنلىك – ئاللاھنىڭ مەۋجۇدلىقى ، پەرۋەردىگارىلىقى ، ئىلاھلىقى ۋە ئۇنىڭ ئىسىم – سۈپەتلىرىگە قەتئىي ئىشىنىش .

ئاللاھقا ئىشىنىش تۆۋەندىكى تۆت نەرسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ . كىمكى ئۇلارغا ئىشەنسە ، ئۇ ھەقىقىي ئىشەنگۈچى (مۇئىمىن) . بىرىنچى : ئۇلۇغ ئاللاھنىڭ مەۋجۇدلىقىغا ئىشىنىش

ئاللاھنىڭ مەۋجۇدلىقىنى كۆرسىتىدىغان نۇرغۇن شەرئىي دەلىللەرنى دىمىسەكمۇ ، ئەقىل ۋە تۇغما تەبىئەت ئۇلۇغ ئاللاھنىڭ مەۋجۇدلىقىنى كۆرسىتىدۇ .

1- تۇغما تەبىئەتنىڭ ئۇنىڭ مەۋجۇدلىقىنى كۆرسىتىشى : ھەر بىر مەخلۇقات ھېچ بىر ئالدىنئالا تەپەككۇرسىز ياكى ئۆگىتىلمەستىن ئۆزىنىڭ ياراتقۇچىسى ھەققىدە تۇغما ئىشىنىدىغان قىلىپ يارىتىلغان . ھەمدە بۇ تۇغما تەبىئەتتىن ئازدۇرۇش تەسىرىگە ئۇچرىغان كىشىدىن باشقا ھېچكىم چىقىپ كىتەلمەيدۇ . شۇڭلاشقا پەيغەمبەر (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن : **ھەر قانداق پەرزەنت فىترەت (تەبىئەت، يەنى ئىسلام) ئۈستىدە تۇغۇلىدۇ . بىراق ئۇنىڭ ئاتا-ئانىسى ئۇنى بىر يەھۇدىي، ياكى خىرىستىئان ۋە ياكى بىر مەجۇسسى قىلىدۇ .** [بۇخارىي (1358)، مۇسلىم (2658) نەقىل قىلغان]

2- ئەقىلنىڭ ئۇلۇغ ئاللاھنىڭ مەۋجۇدلىقىنى كۆرسىتىشى : بارلىق مەخلۇقاتلارنىڭ بۇرۇن ، ھازىر ۋە كەلگۈسىدە ئۆزلىرىنى بارلىققا كەلتۈرىدىغان بىر ياراتقۇچىسى بولۇشى كىرەك . چۈنكى ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىنى ئۆزى بارلىققا كەلتۈرىشى ، ياكى ئۆزىچە بارلىققا كىلىشى مۇمكىن ئەمەس .

ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىنى ئۆزى بارلىققا كەلتۈرىشى مۇمكىن ئەمەس ، چۈنكى بىر نەرسە ئۆزىنى ئۆزى يارىتالمايدۇ . چۈنكى ئۇ

بارلىققا كىلىشتىن ئىلگىرى يوق ئىدى ، شۇڭا ئۇ قانداقسىگە ياراتقۇچى بولالايدۇ ؟ !

ھەمدە ئۆزىچە بارلىققا كىلىشىمۇ مۇمكىن ئەمەس ، چۈنكى ھەرقانداق يۈز بەرگەن نەرسىنىڭ يۈز بەرگۈزگۈچىسى بولىدۇ . ۋە بۇ مەۋجۇداتلارنىڭ ئاجايىپ ، مۇكەممەل ئۇسلۇپتا يارىتىلىشى ، ھەربىر يارىتىلغان نەرسىنىڭ باشقا نەرسىلەرگە ئۆزئارا ماس بولۇشى ، ھەمدە سەۋەپ ۋە نەتىجە ئوتتۇرىسىدىكى زىچ باغلىنىش ، مۇشۇلارنىڭ ھەممىسى ئالەمنىڭ تاسادىپىي ، ئۆزىچە بارلىققا كىلەلىش مۇمكىنچىلىكىنى يوققا چىقىرىدۇ . چۈنكى تاسادىپىي يۈز بەرگەن نەرسە دەل ، مۇكەممەل ھالەتتە يۈز بەرمەيدۇ . شۇڭا ئۇ قانداقسىگە دەل ، تەڭپۇڭ ھالەتتە تۇرىدۇ ؟ !

ئەگەر بۇ نەرسىلەرنىڭ ئۆزىنى ئۆزى يارىتىشى ياكى تاسادىپىي بارلىققا كىلىشى مۇمكىن بولمىسا ، ئۇنداقتا جەزمەن ئۇلارنى بارلىققا كەلتۈرگۈچى بار ، ئۇ بولسىمۇ بارلىق دۇنيانىڭ پەرۋەردىگارى ئاللاھ .

ئاللاھ بۇ ئەقىلى دەلىلنى ۋە كەسكىن ئىسپاتلارنى تۇر سۇرىسىدە تىلغا ئالدى ، ئۇ مۇنداق دىدى: **ياكەم ظۇلار ياراتقۇدھىسوز يارعتلغانىمۇ؟ ياكەم ظۇلار ظۇلۇرىع ياراتقۇدھىمۇ؟** [تۇر(تاغ) : 35]

يەنى ئۇلار بىر ياراتقۇچىسىز يارىتىلمىغان ، ھەمدە ئۇلار ئۆزلىرىنى ئۆزى ياراتمىغان بولسا ، ئۇنداقتا ئۇلارنىڭ ياراتقۇچىسى جەزمەنكى تەرىپلەنگۈچى ۋە ئۇلۇغلانغۇچى ئاللاھ . شۇڭلاشقا جۇبەير بىن مۇتئىم ئاللاھ ئەلچىسى(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن)نىڭ تۇر سۇرىسىنى ئوقۇغىنىغا قۇلاق سىلىپ ، مۇنۇ: **ياكەم ظۇلار ياراتقۇدھىسوز يارعتلغانىمۇ؟ ياكەم ظۇلار ظۇلۇرىع ياراتقۇدھىمۇ؟** [35] **ياكەم ظۇلار ظاسمانلارنە ۋە زئىمىننە ياراتقانمۇ؟ بەلكەم ظۇلار (اللەنەت بەرلەكەسە) ظەشەنمەيدۇ[36] . ظۇلارنەت يئىنەدا صەرۋەردەعضارەنەت خەزەنەلەرىع بارمۇ؟ ياكەم ظۇلار (كاظەناتنە) بويسۇندۇرغۇدھىمۇ؟**

[تۇر (تاغ) : 35-37] ئايەتلەرگە كەلگەندە ، (ئۇ چاغدا جۇبەير تېخى مۇشرىك ئىدى .) ئۇ مۇنداق دىگەن : " يۈرۈكۈم ئۇچۇپ چىقىپ كەتكىلى تاس قالدى . ئاشۇ بولسا ئىماننىڭ قەلبىمگە تۇنجى كىرگەن ۋاقتى ئىدى . " [بۇخارىي بىر نەچچە ئورۇندا نەقىل قىلغان]

ئۇنى تىخىمۇ ئوچۇقلاش ئۈچۈن بىر مىسال كەلتۈرەيلى :

ئەگەر بىر كىشى سىزگە بىر گۈزەل ئوردا بارلىقىنى ، ئۇنىڭ باغلار بىلەن ئورالغانلىقىنى ، باغلاردا ئۆستەڭلەرنىڭ ئىقىپ تۇرىدىغانلىقىنى ، ئوردىنىڭ بىساتلار ۋە كىرىسلولار بىلەن تولغانلىقىنى ، زىبۇ-زىننەت ۋە ھەشەمەتنىڭ بارلىق تۈرى بىلەن بىزەلگەنلىكىنى ، ھەمدە بۇ ئوردا ۋە ئۇنىڭدىكى بارلىق نەرسىلەر ئۆزلىرىنى ئۆزى بارلىققا كەلتۈرگەن ياكى ئۇ ھىچبىر قۇرغۇچىسىز تاسادىپىي مۇشۇنداق بارلىققا كەلگەن دىسە ، سىز شۇ ھامان ئۇنى ئىنكار قىلىسىز ھەمدە ئۇنى يالغان ۋە بۇ بىر ئەخمىقانە سۆز دەپ قارايسىز . ئەھۋال مۇشۇنداق تۇرسا ، يېرى ، ئاسمىنى ۋە يۇلتۇز-پىلانېتلىرى بىلەن كۆز يەتكۈسىز بۇ كائىنات ، ئەقىلنى لال قىلىدىغان ، ئاجايىپ ، پۇختا نىزاملىق بۇ كائىنات ئۆزىنى ئۆزى بارلىققا كەلتۈرىشى ياكى ھىچبىر ياراتقۇچىسىز تاسادىپىي بارلىققا كىلىشى مۇمكىنمۇ ؟ !

7 / 4

تۆتىنچى : ئۇنىڭ ئىسىملىرى ۋە سۈپەتلىرى ھەققىدە ئىشىنىش

يەنى ، ئاللاھ كىتابىدا ، ياكى ئەلچىسىنىڭ (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) سۈننىتىدە ئۆزىگە مۇقەررەرلەشتۈرگەن ئىسىملار ۋە سۈپەتلىرىنى ئۇنىڭغا لايىق رەۋىشتە ، بۇرمىلىماستىن ، مەنىسىنى ئىنكار قىلماستىن ياكى قانداقلىقىنى سورىماستىن ياكى ئۇنى مەخلۇقاتلىرىغا ئوخشاستىن مۇقەررەرلەشتۈرۈش .

ئاللاھ مۇنداق دىگەن : **اللہ نعت ضيزەل ظعسعملرع بار، اللہ نع شذ (ضيزەل ظعسعملرع) بعلن ظاتائلا، اللہ نعت ظعسعملرعنع كەلسە۔ كەلمەس قوللەنعدغانلارنع تەرك ظلتتەئلا، ظذلا (ظاخەرەتتە) قەلمەشلعرنەنع جازاسەنع تارتەدز .**

[ئەئىراف (ئىگىزلىك): 180]

سۈپەت ئاللاھنىڭدۇر . ئاللاھ غالىپ ، ۋە دانادۇر . [رۇم (رىم) : 27]

بۇ ئايەت ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىنىڭ مۇقەررەرلىكىگە دەلىل . ئاللاھ مۇنداق دىگەن : **ئاسمانلاردا ۋە زېمىندا ئەڭ ئالىي سۈپەت ئاللاھنىڭدۇر . ئاللاھ غالىپ ، ۋە دانادۇر . [رۇم (رىم) : 27]**

بۇ ئايەت ئاللاھنىڭ مۇكەممەل سۈپەتلىرىنىڭ مۇقەررەرلىكىگە دەلىل ، چۈنكى ، ئايەتتىكى **مەسەلۇل ئەئىلا** نىڭ مەنىسى : ئەڭ مۇكەممەل سۈپەت . بۇ ئىككى ئايەت ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملار ۋە يۈكسەك سۈپەتلىرىگە ئىگە ئىكەنلىكىنى ئومۇمى ھالدا مۇقەررەرلەشتۈرىدۇ . لىكىن ئۇنىڭ تەپسىلاتى كىتاب ۋە سۈننەتتە كۆپ . بۇ ساھە ، يەنى ئۇلۇغ ئاللاھنىڭ ئىسىملىرى ۋە سۈپەتلىرى ساھەسى بولسا ئۇممەت ئارىسىدا ئىختىلاپ ۋە مۇنازىرە ئەڭ كۆپ شەكىللەنگەن ساھەلەرنىڭ بىرى بولۇپ ، ئۇممەت ئۇلۇغ ئاللاھنىڭ ئىسىملىرى ۋە سۈپەتلىرى ھەققىدە ھەر خىل مەزھەپلەرگە بۆلۈندى .

بىزنىڭ بۇ ئىختىلاپقا قارىتا مەيدانلىرىمىز بولسا ئاللاھ مۇنۇ سۆزىدە بۇيرىغان نەرسە : **قەلەئلا، ظەضەر سەلەر بىر شەيظەدە ظەختەلاص قەلەشەص قالساائلا، بذر توغردا اللہ غا ۋە صەيغەمبەرۋە مذر جەظەت قەلەئلا، ظەضەر سەلەر اللہ غا ۋە ظاخەرەت كەنەصە (ھەققەي) ظەشەنعدەغان بولساائلا . [نىسا (ئاياللار) : 59]**

بىز بۇ تالاش-تارتىشلارنى ساھابىلەر ۋە تابىئىيىنلاردىن ئىبارەت توغرا يولدىكى پىشقەدەملەرنىڭ بۇ ئايەت ۋە ھەدىسلەرگە قارىتا چۈشەنچىسىدىن توغرىسىنى ئىزدىگەن ھالدا ئاللاھنىڭ كىتابى ۋە ئەلچىسىنىڭ (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) سۈننىتىگە مۇراجىئەت قىلىمىز . چۈنكى ئۇلار ئۇلۇغ ئاللاھنىڭ نىمە دىمەكچىلىكىنى ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىنىڭ (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) نىمە دىمەكچىلىكىنى بۇ ئۇممەت ئىچىدە ئەڭ بىلگۈچىلەر . ئابدۇللاھ بىن مەسئۇد پەيغەمبەرنىڭ (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) ھەمراھلىرىنى سۈپەتلەپ راست ئېيتقاندى : " كىمكى بىر يولغا ئەگەشمەكچى بولسا ، ئۆلۈپ كەتكەن كىشىنىڭ يولىغا ئەگەشسۇن . چۈنكى ھايات كىشىنىڭ (خاتالىققا) قىزىقتۇرلىشىدىن ئەمىن بولغىلى بولمايدۇ . بۇ مۇھەممەدنىڭ (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) ھەمراھلىرى بولسا بۇ ئۇممەتنىڭ ئىچىدە قەلبى ئەڭ پاك ، بىلىمى ئەڭ چوڭقۇر ، ئىدىيىسى مۇرەككەپلىكتىن ئەڭ خالىي كىشىلەر بولۇپ ، ئاللاھ ئۇلارنى دىننى بەرپا قىلىشقا ، ۋە پەيغەمبەرگە (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) ھەمرا بولۇشقا تاللىغان خەلق . شۇڭا ئۇلارنىڭ ھەق-ھوقۇقلىرىنى تونۇڭلار ، ئۇلارنىڭ يوليورۇقلىرىنى چىڭ تۇتۇڭلار . چۈنكى ئۇلار توغرا يوليورۇققا ئەگىشىپ

ماڭغانىدى . "

بۇ مەسىلىدە پىشقەدەملەرنىڭ يولىدىن چىقىپ كەتكۈچى ھەرقانداق كىشى - خاتالاشقۇچى ، ئازغۇن ، مۇئىمىنلەرنىڭ يولىدىن باشقىسىغا ئەگەشكۈچى ھەمدە ئاللاھنىڭ مۇنۇ سۆزىدە تىلغا ئېلىنغان ئاگاھلاندۇرۇشقا ھەقلىق بولغۇچى : **كەمكەن ئازغۇن** توغرا يول ظۇننىق بولغاندىن كىيىن ، **صەيغەمبەرىزە مەدخالىغەتە تەجەللەك قەلەدەكەن** ، **مەمەنلەرنەت يولەدىن غەيرەيغەتە** **ظەزەشەدەكەن** ، **ظەنەن ئاز يولغا قويۇش بىرەمەز** ، **ظەنەن (ظەخەرەتتە) جەھەننەم مەزە كەزەزەمەز** ، **جەھەننەم نەمەدەنەن** **يامان جاي!** [نىسا (ئاياللار): 115]

ھەمدە ئاللاھ توغرىغا يەتەكلىنىشكە ، ئىشىنىشنىڭ (ئىيماننىڭ) پەيغەمبەر ھەمراھلىرى ئىشەنگەن نەرسىگە ئوخشاش بولۇشنى شەرىت قىلدى : **ئەگەر ئۇلار سىلەر ئىشەنگەندەك ئىشەنسە ، ئاندىن ئۇلار توغرىغا يەتەكلىنىگەن بولىدۇ .** [بەقەرە (ئىنەك): 137] شۇڭا پىشقەدەملەرنىڭ يولىدىن چىقىپ كەتكۈچى ۋە يىراقلاشقۇچى ھەر قانداق كىشى پىشقەدەملەرنىڭ يولىدىن يىراقلاشقان مىقداردا توغرىغا يەتەكلىنىشنى يوقاتقان بولىدۇ .

مۇشۇنىڭغا ئاساسەن ، بۇھەقتە ئاللاھ ئۆزىگە مۇقەررەرلەشتۈرگەن ياكى ئەلچىسى (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) ئۇنىڭغا مۇقەررەرلەشتۈرگەن ئىسىملار ۋە سۈپەتلەرنى مۇقەررەرلەشتۈرۈش ، قۇرئان ۋە سۈننەت تېكىستلىرىنىڭ ئاشكارا مەنىسىنى ئېلىش ، ھەمدە ئۇنىڭغا پەيغەمبەر (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) ھەمراھلىرى ئىشەنگەندەك ئىشىنىش ۋاجىپ ، ئاللاھ ئۇلاردىن رازى بولسۇن . چۈنكى ئۇلار بۇ ئۇممەتنىڭ ئەك ياخشى ۋە ئەك ئالىم كىشىلىرى .

لىكىن بىلىشىمىز كىرەككى ، بۇنىڭدا ساقلىنىشقا تىگىشلىك تۆت نەرسە بار بولۇپ ، كىمكى ئۇلارنىڭ بىرىنى سادىر قىلسا ، ئۇلۇغ ئاللاھنىڭ ئىسىملىرى ۋە سۈپەتلىرى ھەققىدە ئىشىنىشنى ئۇ ۋاقىپ قىلغاندەك ئىشقا ئاشۇرمىغان بولىدۇ . كىمكى بۇ تۆت ئاگاھلاندۇرۇلغان نەرسىدىن ساقلىنىپ كەتسە ، ئۇنىڭ ئۇلۇغ ئاللاھنىڭ ئىسىملىرى ۋە سۈپەتلىرى ھەققىدىكى ئىمانى توغرا ئەمەس . ئۇلار بولسا : تەھرىپ (بۇرمىلاش) ، تەئەتتىل (رەت قىلىش) ، تەمسىل (ئوخشىتىش) ، تەكىيىف (قانداقلىقنى سۈرۈشتە قىلىش) .

شۇڭلاشقا بىز ، ئۇلۇغ ئاللاھنىڭ ئىسىملىرى ۋە سۈپەتلىرى ھەققىدىكى ئىماننىڭ مەنىسى بولسا [ئاللاھ كىتابىدا ، ياكى ئەلچىسىنىڭ (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) سۈننىتىدە ئۆزىگە مۇقەررەرلەشتۈرگەن ئىسىملار ۋە سۈپەتلەرنى ئۇنىڭغا لايىق رەۋىشتە ، بۇرمىلاشتىن ، مەنىسىنى ئىنكار قىلماستىن ياكى قانداقلىقنى سورىماستىن ياكى ئۇنى مەخلۇقاتلىرىغا ئوخشاشماستىن مۇقەررەرلەشتۈرۈش .] دىدۇق .

تۆۋەندە بىز ساقلىنىشقا تىگىشلىك بۇ تۆت نەرسىنى قىسقىچە بايان قىلىپ ئۆتىمىز :

1- تەھرىپ (بۇرمىلاش)

ئۇنىڭ مەنىسى : قۇرئان ۋە سۈننەت تېكىستلىرىنىڭ مەنىسىنى ئۇنىڭ ھەقىقىي مەنىسىدىن ئۆزگەرتىش . يەنى ئۇلۇغ ئاللاھنىڭ

گۈزەل ئىسىملىرى ۋە يۈكسەك سۈپەتلىرىنى ئۇلۇغ ئاللاھ ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسى ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مەقسەت قىلىنغان باشقا بىر مەنەگە ئۆزگەرتىش .

ئۇنىڭ مىسالى :

ئاللاھنىڭ قولى بارلىقىدىن ئىبارەت سۈپىتى قۇرئان ۋە سۈننەتنىڭ نۇرغۇن تېكىستلىرىدە كەلگەن بولسىمۇ ، ئۇنىڭ مەنىسىنى نىئەمەت ياكى كۈچ-قۇدرەت دەپ بۇرمىلاش .

2- تەئبىئىي (رەت قىلىش) :

ئۇنىڭ مەنىسى : گۈزەل ئىسىملار ياكى يۈكسەك سۈپەتلەرنىڭ ھەممىسىنى ياكى ئۇنىڭ بىر قىسمىنى رەت قىلىپ ، ئاللاھ بۇ ئىسىم ۋە سۈپەتلەرگە ئىگە ئەمەس دېيىش .

قۇرئان ياكى سۈننەتتە ئىسپاتلانغان ئاللاھنىڭ ئىسىملىرى ياكى سۈپەتلىرىنىڭ قايسى بىرىنى رەت قىلغۇچى كىشى ئۇلۇغ ئاللاھنىڭ ئىسىملىرى ۋە سۈپەتلىرى ھەققىدە توغرا ئىشەنگەن بولمايدۇ .

3- تەمسىل (ئوخشىتىش) :

بۇنىڭ مەنىسى : ئاللاھنىڭ سۈپىتىنى مەخلۇقنىڭ سۈپىتىگە ئوخشىتىپ ، ئاللاھنىڭ قولى مەخلۇقنىڭ قولىغا ئوخشاش ، ياكى ئاللاھ مەخلۇق ئاڭلىغانغا ئوخشاش ئاڭلايدۇ ، ياكى ئۇلۇغ ئاللاھ ئىنسان ئورۇندۇققا قارارلانغىنىغا ئوخشاش ئەرىشكە قارارلاندى ... دېيىش، ۋە باشقىلار .

شۈبھىسىزكى ، ئاللاھنىڭ سۈپەتلىرىنى ئۇنىڭ مەخلۇقاتىنىڭ سۈپەتلىرىگە ئوخشىتىش خاتا ۋە باتىل . ئاللاھ مۇنداق دىگەن :
ھېچ نەرسە ئۇنىڭغا ئوخشىمايدۇ . ھەمدە ئۇ ھەممىنى ئاڭلاپ تۇرغۇچى ۋە كۆرۈپ تۇرغۇچى . [شۇرا (كىڭىشەش) : 11]

4- تەكىيىف (قانداقلىقىنى سۈرۈشتە قىلىش) :

بۇنىڭ مەنىسى : بۇ ئاللاھنىڭ سۈپەتلىرىنىڭ ماھىيىتىنى ۋە قانداقلىقىنى بەلگىلەش بولۇپ ، بۇ ئارقىلىق ، ئىنسان ئۇلۇغ ئاللاھنىڭ سۈپىتىنىڭ قانداقلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلىشقا ياكى بىرەر سۆزنى ئوتتۇرغا قويۇشقا ئۇرۇنىدۇ .

بۇ قەتئىي مەنىسىز (باتىل) . ئىنساننىڭ ئۇنى بىلىشى مۇمكىن ئەمەس . ئاللاھ مۇنداق دىگەن : **ئۇلار ئاللاھنىڭ بىلىمىدىن**

ھېچنىمىنى ئۇقمايدۇ . [تاھا : 110]

كىمكى بۇ تۆت نەرسىنى مۇكەممەللەشتۈرسە ، ئاندىن ئۇلۇغ ئاللاھ ھەققىدە توغرا ئىشەنگەن بولىدۇ .

ئۇلۇغ ئاللاھتىن ئىماندا مۇستەھكەم تۇرغۇزۇشنى ھەمدە ئۇنىڭ ئۈستىدە جىنىمىزنى ئىلىشىنى سورايمىز .

ھەمدە ئاللاھ ياخشى بىلىدۇ .

پېشىۋا ئېنىق ئۇسەيمىننىڭ ئىيمان ئاساسلىرىنىڭ شەرھى رىسالىسىغا قاراڭ .